

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

MARDİN SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2022 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2023

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	8
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	9
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	9
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	11
7.	DENETİM BULGULARI.....	11
8.	EKLER.....	1

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 2022 Yılı Ödenekleri ile Bütçe Giderleri Tablosu.....	4
Tablo 2: 2022 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	5
Tablo 3: 2022 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu.....	5
Tablo 4: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2020-2022) Seyri.....	6
Tablo 5: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2020-2022) Seyri.....	7
Tablo 6: Çevre Temizlik Vergisi Borcu	18
Tablo 7: Abone Yapılmayan Mahalle, Mesken ve İşyeri sayıları.....	23

KISALTMALAR

MARSU: Mardin Su ve Kanal İdaresi Genel Müdürlüğü
DSİ : Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. Diğer Bulgular

1. Su Faturalarına Ait Gecikme Zamlarının İdarenin Mali Tablolarında Yer Almaması
2. İşçilerin Kanunda Belirtilen Yıllık İzinlerinin Kullanılmaması
3. İçme ve Kullanma Suyu Tarifelerinin Birim Maliyetinin Altında Belirlenmesi
4. Borçlanma Stok Tutarının Yasal Limitin Üzerinde Olması
5. Yapım İşleri İnşaat Sigortası (Bütün Riskler) Poliçelerinde Bazı Risklere Fazla Muafiyet Uygulanması
6. İdarece Tahsil Edilen Çevre Temizlik Vergisine İlişkin Payların Büyükşehir Belediyesine ve İlçe Belediyelerine Aktarılmaması
7. Büyükşehir Belediyesinden Tahsil Edilmesi Gereken Yağmur Suyu Uzaklaştırma Giderlerinin Muhasebe Kayıtlarına Alınmaması
8. Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması ve Kirlilik Önlem Payının Hesaplanmaması
9. Sözleşmesi Olmayan Bazı Abonelerin Alacak Takibinin Yapılmaması
10. Köyden Mahalleye Dönüşen Bazı Yerlerde Aboneliklerin Tesis Edilmemesi
11. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Sondaj İzni Verilen Kuyuların Faydalı Tüketim Miktarlarına İlişkin Denetimlerin Yapılmaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Mardin Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MARSU), Bakanlar Kurulunun 13/03/2014 tarih ve 2014/6072 sayılı kararı ile kurulmuştur. MARSU Genel Müdürlüğü, Mardin Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 20/05/2014 tarihi itibarıyla teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Mardin Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler MARSU Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre MARSU da bağlı idare olarak mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; *"Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır."* hükmü gereğince MARSU faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; ana başlıklar itibarıyla Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve

onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesisi kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin, takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün) yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Genel Müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre Mardin Büyükşehir Belediye Meclisi, MARSU Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca Genel Kurul, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkanla beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve 1'inci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler, daire başkan yardımcıları ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli genel müdür tarafından atanmaktadır.

MARSU Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanun'un 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre,Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken kararlaştırılır ve kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

MARSU Genel Müdürlüğünde çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'ncü maddesine göre çalıştırılabilmektedir. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına ve 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

MARSU hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Buna göre 92 memur, 9 sözleşmeli personel, 96 kadrolu işçi olmak üzere 197 personel bulunmaktadır. Ayrıca, 696 Sayılı Kararname uyarınca çalıştırılan 540 işçi personel vardır.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 4'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve

idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi (MARSU) bağlı idare olarak Mardin Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan bir mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış olup mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

Kurumun 2022 Yılı Ödenekleri ile Bütçe Giderleri Tablosu tutarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: 2022 Yılı Ödenekleri ile Bütçe Giderleri Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yıldan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe İle Verilen Ödenek (TL)	Eklene n / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
01	Personel Giderleri	0,00	36.118.000,00	11.680,00,00	47.798.000,00	41.854.119,77	5.943.880,23	0,00
02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	5.317.000,00	1.590.000,00	6.907.000,00	6.621.140,69	285.859,31	0,00
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	0,00	260.783.131,00	288.374.607,94	549.157.738,94	439.299.977,96	104.595.655,98	5.262.105,00
04	Faiz Giderleri	0,00	10.221.005,50	8.563.000,00	1.658.005,50	1.380.443,65	277.561,85	0,00
05	Cari Transferler	0,00	850.000,00	2.300.000,00	3.150.000,00	2.271.291,94	878.708,06	0,00
06	Sermaye Giderleri	0,00	175.519.294,50	53.879.900,00	229.399.194,50	131.740.357,92	63.265.685,58	34.393.151,00
07	Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
08	Borç Verme	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
09	Yedek Ödenek	0,00	11.191.569,00	-11.191.507,94	61,06	0,00	61,06	0,00
Toplam		0,00	500.000.000,00	338.070.000,00	838.070.000,00	623.167.331,93	175.247.412,07	39.655.256,00

MARSU'nun 2022 mali yılı bütçesi ile 500.000.000,00 TL ödenek öngörülmüştür. Yıl içinde eklene n-düşülen ödenek sonrası toplam ödenek 838.070.000,00TL olmuştur. Yıl içinde 623.167.331,93TL bütçe gideri yapılmış, 175.247.412,07TL ödenek iptal edilmiş, kalan

39.655.256,00 TL ödenek ise 2023 yılına devretmiştir.

MARSU'nun 2022 yılı Bütçesi "(A) Ödenek Cetvelinde" 500.000.000,00 TL ödenek, "(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması" cetvelinde ise 250.000.000,00 TL gelir tahmini öngörülmüş olup gider bütçesindeki ödenek toplamı ile gelir bütçesinde tahmin edilen gelir toplamı arasındaki fark, Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetvelindeki borçlanma ile gösterilen 250.000.000,00 TL ile giderilmiş olup bütçe denklığı sağlanmıştır.

Kurumun 2022 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu tutarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2022 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	136.400.000,00	132.490.297,34	946.973,45	131.543.323,89	96,44
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	1.100.000,00	6.628.978,50	0,00	6.628.978,50	602,63
05- Diğer Gelirler	112.500.000,00	141.323.739,83	112.996,95	141.210.742,88	125,52
06- Sermaye Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0
08-Alacaklardan Tahsilat	0,00	0,00	0,00	0,00	0
09- Red ve İadeler	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Toplam	250.000.000,00	280.443.015,67	1.059.970,40	279.383.045,27	111,75

Buna göre 2022 yılında net bütçe geliri % 111,75 seviyesinde gerçekleşmiştir. Su satış gelirlerinin beklenenin altında gerçekleşmesinden dolayı Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri %96,44 oranında gerçekleşmiştir.

Kurumun 2022 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu tutarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: 2022 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe Toplam Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	47.798.000,00	41.854.119,77	87,56%
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	6.907.000,00	6.621.140,69	95,86%
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	549.157.738,94	439.299.977,96	80,00%

04- Faiz Gideri	1.658.005,50	1.380.443,65	83,26%
05- Cari Transferler	3.150.000,00	2.271.291,94	72,10%
06- Sermaye Giderleri	229.399.194,50	131.740.357,92	57,43%
07- Sermaye Transferleri	0	0	0,00%
08- Borç Verme	0	0	0,00%
09- Yedek Ödenekler	61,06	0	0,00%
Toplam	838.070.000,00	623.167.331,93	74,36%

Buna göre 2022 yılında bütçe giderleri ortalama % 74,36 seviyesinde beklenenin altında gerçekleşmiştir.

Kurumun 2022 Yılı Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2020-2022) Seyri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2020-2022) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2020 Yılı (TL)	2021 Yılı (TL)	2022 Yılı (TL)	2021-2020 Değişim Oranı	2022-2021 Değişim Oranı
Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	81.146.348,89	111.201.134,86	132.490.297,34	37,04%	19,14%
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	40.650,22	960.000,00	6.628.978,50	2261,61%	590,52%
Diğer Gelirler	59.522.768,35	74.746.003,29	141.324.300,29	25,58%	89,07%
Sermaye Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	140.709.767,46	186.907.138,15	280.443.576,13	32,83%	50,04%
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	1.232.140,56	1.711.282,23	1.059.970,40	38,89%	-38,06%
Net Toplam	139.477.626,90	185.195.855,92	279.383.605,73	32,78%	50,86%

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2022 yılında gelirler bir önceki yıla göre 94.187.749,81 TL'lik (%50,86) artış göstermiştir. Bu çerçevede; Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri gelirlerinde 132.490.297,34 TL (%19,14) ve Diğer Gelirlerde 141.324.300,29 TL (%89,07) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Alınan Bağış ve Yardım İle Özel Gelirlerdeki % 590,52 oranındaki artış ise Mardin Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı tarafından devam eden yatırımlar için şartlı bağış olarak verilmiştir.

Kurumun 2022 Yılı Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2020-2022) Seyri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2020-2022) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2020 Yılı (TL)	2021 Yılı (TL)	2022 Yılı (TL)	2021-2020 Değişim Oranı (%)	2022-2021 Değişim Oranı (%)
Personel Giderleri	26.240.809,34	27.129.370,95	41.854.119,77	3,39%	54,28%
SGK Devlet Prim Giderleri	4.459.857,59	4.623.382,98	6.621.140,69	3,67%	43,21%
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	138.952.706,13	160.132.395,51	439.299.977,96	15,24%	174,34%
Faiz Giderleri	33.711.902,98	7.400.319,00	1.380.443,65	-78,05%	-81,35%
Cari Transferler	277.758,71	596.363,62	2.271.291,94	114,71%	280,86%
Sermaye Giderleri	34.000.246,41	20.363.187,20	131.740.357,92	-40,11%	546,95%
Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	237.643.281,16	220.245.019,26	623.167.331,93	-7,32%	182,94%

MARSU'nun bütçe giderleri toplamı 2022 yılında 2021 yılına göre 402.922.312,67 TL (%182,94) artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2022 yılında personel giderlerinin 14.724.748,82 TL (%54,28), sosyal güvenlik kurumlarına devlet prim giderlerinin 1.997.757,71 TL (%43,21), mal ve hizmet alım giderlerinin 279.167.582,45 TL (%174,34) ve cari transferlerin 1.674.928,32 TL (%280,86), Sermaye giderleri 111.377.170,72 TL (%546,95) arttığı görülmektedir. Mal ve hizmet alım giderlerindeki artış hizmet alımı suretiyle çalışan işçilerin ücretlerinde meydana gelen artıştan kaynaklanmıştır. Bütçe Giderlerinin 3 yıllık seyri incelendiğinde Tablo 6'da da görüleceği üzere faiz giderlerinde 6.019.875,35 TL'lik (%81,35) azalış olmuştur.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın MARSU'nun faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2022 yılı Faaliyet Gideri 723.452.229,42 TL, Faaliyet Geliri 283.750.612,49 TL olup Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu ise 439.701.616,93 TL olarak gerçekleşmiştir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi' nin (MARSU) muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap

eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile

bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir.

İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir.

Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Hassas görevlere ilişkin prosedürler belirlenmemiştir.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur.

İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır.

İdare iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir.

Risklerin değerlendirilmesine yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmış ve personele duyurulmuştur ancak yetkiler açısından eksiklikler vardır.

İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır.

İdarede yapılan görevlendirmelerde bunları farklı kişiler arasında dağıtılarak "görevler ayrılığı" ilkesine uyulmuştur.

İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir.

Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'a uygun olarak kurulmuştur.

Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır.

İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi yılda en az bir kez

değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır.

Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmamıştır.

İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim çalışması mevcut değildir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi (MARSU) Genel Müdürlüğü 2022 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Su Faturalarına Ait Gecikme Zamlarının İdarenin Mali Tablolarında Yer Almaması

Süresi geçmesi nedeniyle henüz tahsilatı gerçekleşmemiş su faturaları için Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre tahakkuk ettirilen gecikme zamlarının, ilgili oldukları yılın mali tablolarında izlenmediği görülmüştür.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde yer alan, "Dönemsellik" kavramı, kamu idarelerinin faaliyetlerinin, belirli dönemlerde raporlanacağı ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanacağı şeklinde ifade edilmiştir. Yönetmelik'in 6'ncı maddesi birinci fıkrasının (a) bendinde, kamu idarelerinin faaliyetlerine ilişkin gelir ve gider işlemlerinin, tahakkuk esasına dayalı olarak gelir ve gider hesaplarında

izleneceği, gelir ve gider hesaplarının, bütçe ile ilgili olsun veya olmasın, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri gereği tahakkuk eden her türlü gelir ve giderin kaydına mahsus olacağı hükümlerine yer verilirken, söz konusu Yönetmelik'in 16'ncı maddesinde ise; kamu hesaplarının mali yıl esasına göre tutulacağı, kamu gelir ve giderlerinin tahakkuk ettirildikleri mali yılın hesaplarında gösterileceği belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 88'inci maddesinde ise 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabında kayıtlı alacaklar için tahakkuk ettirilen faiz tutarlarının bu hesaba borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedileceği ifade edilmiştir.

Mevzuat hükümlerinden anlaşıldığı üzere, her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanabilmesi için, gelirlerin ilgili olduğu mali yıl içerisinde tahakkuk ettirilmesi ve mali tablolarda izlenmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde, İdare tarafından tahakkuku yapılan su alacaklarının zamanında ödenmemesi sonucunda Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre hesaplanması gereken gecikme zammına ilişkin tahakkuk kayıtlarının yapılmadığı; bu kayıtların, tahsilatın gerçekleşmesi esnasında yapıldığı ve bu nedenle Marsu 2022 mali tablolarında 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabı ile 600 Gelirler hesabının 32.178.166,68 TL eksik gözüktüğü tespit edilmiştir.

Kurum tarafından verilen cevapta; gecikme zammının Abone Bilgi Yönetim Sistemi tarafından otomatik olarak günlük hesaplandığı, ancak her gün artarak değiştiği için ödeme yapıldığı gün son haliyle sisteme yansıtıldığı, Kurum muhasebe kayıtlarında 600.05.03.09.02 no.lu Zamanında Ödenmeyen Ücret Gelirlerinden Alınacak Gecikme Zammı hesap kodu ile takip edildiği, mali tablolarda yer almamakla birlikte "Bölgesel Alacak Raporu"nda güncel olarak takip edilebildiği belirtilmektedir.

Sonuç olarak, süresi geçtiği halde henüz tahsilatı gerçekleşmemiş su faturalarına ilişkin tahakkuk ettirilen gecikme zamlarının mevzuatta belirtilen şekilde muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: İşçilerin Kanunda Belirtilen Yıllık İzinlerinin Kullandırılmaması

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi' nde (MARSU) çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle çoğunluğunun birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa'nın "*Çalışma şartları ve dinlenme hakkı*" başlıklı 50'nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların bir hakkı olduğu ve bu hakların kullanımının Kanun'la düzenleneceği

hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun;

“Yıllık ücretli izin hakkı ve izin süreleri” başlıklı 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği,

“Yıllık ücretli iznin uygulanması” başlıklı 56'ncı maddesinde yıllık ücretli iznin işveren tarafından bölünemeyeceği ve 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu,

“Sözleşmenin sona ermesinde izin ücreti” başlıklı 59'uncu maddesinde iş sözleşmesinin, herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği,

“İzinlere ilişkin düzenlemeler” başlıklı 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık izninin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır

Aynı Kanun'un “Yıllık ücretli izin hükümlerine aykırılık” başlıklı 103'üncü maddesinde ise, yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2022 yılında 756 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın 30.06.2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Genelge' sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullanılması

gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede idarede görev alan kadrolu 96 işçiden 5'inin 500-900 gün, 8'inin 400-500 gün, 18'inin 300-400 gün, 17'sinin 200-300 gün, 18'inin 100-200 gün ve 9'unun 50-100 gün arası kullanılmayan izinlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Kamu idaresi cevabında, bulgu konusu hususa katılmış ve konu ile ilgili tüm birimlerin uyarıldığı belirtilmiştir.

Kurum tarafından bulgu konusu hususa katıldığı, konu ile ilgili tüm birimlerin uyarıldığı ve gerekli takiplerin yapılacağı bildirilmiştir.

Belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde idarede çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve idareye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

BULGU 3: İçme ve Kullanma Suyu Tarifelerinin Birim Maliyetinin Altında Belirlenmesi

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi (MARSU) tarafından hazırlanan su satış tarifelerinin mevzuatın öngördüğü tutarın çok altında hesaplandığı görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Tarife tespit esasları" başlıklı 23'üncü maddesinde; su satışı, kullanılmış suların uzaklaştırılması, septik çukurların boşaltılması giderleri için ayrı tarifelerin belirleneceği ve bu tarifelerin tespitinde yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları, doğrudan gider yazılan (aktifleştirilmeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve bir kar oranının esas alınacağı hükmüne yer verilmiştir.

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Tarife Tespit Esasları" başlıklı 25'inci maddesinde de Kanun'a paralel olarak tarifenin belirlenmesinde iki temel faktörün esas alınacağı bunlardan birincisinin yönetim ve işletme giderleri, amortismanlar ve aktifleşmeyen yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ile % 10 karlılık oranı olduğu; ikinci ana faktörün ise ölçülebilir su miktarı olduğu belirtilmiştir.

Ancak yapılan incelemede idarece belirlenen su satış tarifelerinin yukarıdaki mevzuat hükümlerinde belirtildiği şekilde yönetim ve işletme giderleri, amortismanlar ve aktifleşmeyen yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ile % 10 karlılık oranı esas alınarak oluşturulduğu, ancak bu şekilde bulunan su birim maliyetinin 01.01.2022-30.06.2022 tarihleri için, 10,53 TL (Ev aboneleri için) olmasına karşın meclis tarafından 4,75 TL, 01.07.2022-31.12.2022 tarihleri için 18,59 TL iken 6,00 TL olarak belirlenerek uygulandığı tespit edilmiştir. Diğer abone gruplarında da durum aynı şekilde belirlenmiştir. Dolayısıyla su tahsilat tutarları ile maliyet tutarları arasında büyük bir fark oluşmakta bu da kurumun gelir - gider dengesini olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı hususun İdarenin 2021 Sayıştay Denetim Raporunda da yer almasına rağmen 2022 yılında da devam ettiği görülmüştür.

Kurum tarafından bulgu konusu hususa katıldığı ve bulguda yer alan mevzuat hükümlerine riayet edileceği bildirilmiştir.

Sonuç itibariyle su satış maliyetinin 2560 sayılı Kanun ile MARSU Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre maliyet esası gözetilerek hesaplanmalı ve bu kapsamda tarifeler düzenlenmelidir.

BULGU 4: Borçlanma Stok Tutarının Yasal Limitin Üzerinde Olması

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi' ne (MARSU) ait 2022 yılı mali tablolarının ve eklerinin incelenmesi sonucunda, kurumun borç stokunun yasal sınırın üzerinde olduğu görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Borçlanma" başlıklı 68'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde; belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarının, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamayacağı; bu miktarın büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanacağı ifade edilmiştir.

Kanun'un 68'inci maddesine istinaden İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan 21.02.2005 tarihli ve 45201 sayılı Genelge'ye göre de, idarenin borçlanma sınırının tespitinde; İller Bankası kredileri ve faizleri, banka kredileri ve faizleri, dış krediler ve faizleri, Hazineye

olan borçlar ve faizleri, piyasa borçları (bütçe emanetleri), vergi ve sosyal güvenlik borçlarının tamamı dikkate alınmalıdır.

Belediyelerin yukarıda sayılan borç kalemlerinin toplanması suretiyle hesaplanan borç stoku; idarenin en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının yeniden değerlendirme oranıyla arttırılan miktarını aşmamalı ve toplamda belirtilen sınırın üzerinde borçlanma yapılmamalıdır.

İdarenin 2022 yılı borç stoku hesaplamasının incelenmesi neticesinde; toplam borcunun yasal düzenlemede belirtilen sınırı aştığı tespit edilmiştir. Aynı hususun İdarenin 2021 Sayıştay Denetim Raporunda da yer almasına rağmen 2022 yılında da devam ettiği görülmüştür.

MARSU'nun 2021 yılı sonu bütçe geliri olan 199.123.693,00 TL'ye, % 36,2'lık yeniden değerlendirme oranı uygulandığında bu tutar 271.206.469,86 TL olmaktadır. Kurumun borç stok tutarı 1.960.994.614,96 TL olup yasal borçlanma sınırı olan 271.206.469,86 TL'nin, 1.689.788.145,10 TL (% 623) kadar aşıldığı görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında; kuruluş aşamasında devreden borç yükünün ve enerji giderlerinin yüksek olduğunu, ayrıca idarenin toplum sağlığı açısından sürekli hizmet vermek zorunda olduğunu ve bu nedenlerden dolayı borçlandıklarını belirtmişlerdir.

İdarenin 2021 yılı borç stoku hesaplamasının incelenmesi neticesinde; toplam borcunun yasal düzenlemede belirtilen 271.206.469,86 TL sınırını 1.689.788.145,10 TL kadar aşıldığı görülmüştür. Borçlanmanın yasal sınırının yaklaşık 6 kat üzerinde olması ve her geçen yıl daha da artması ileride idarenin asli görevlerini yerine getirmeme riskini ortaya çıkarmaktadır.

Sonuç olarak, idarenin borç stok durumunu belirleyerek bu tutarın en son kesinleşen bütçe gelirinin yeniden değerlendirme oranında artırılmış miktarını geçirmemesi ve borç stok durumu yasal sınırın altına düşürülmeden yeni borçlanmaya gidilmemesi uygun olacaktır.

BULGU 5: Yapım İşleri İnşaat Sigortası (Bütün Riskler) Poliçelerinde Bazı Risklere Fazla Muafiyet Uygulanması

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi' si tarafından yaptırılan yapım işlerinde, yükleniciler tarafından yaptırılan bütün riskler (all risk) sigortalarında bazı risk kalemlerine %2'den fazla muafiyet uygulandığı görülmüştür.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "İş ve işyerlerinin korunması ve sigortalanması" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasında;

"Yüklenici, işyerindeki her türlü araç, malzeme, ihzarat, iş ve hizmet makineleri, taşıtlar, tesisler ile sözleşme konusu yapım işinin korunmasından 43'üncü madde hükümleri dikkate alınmak şartı ile işe başlama tarihinden kesin kabul tarihine kadar sorumludur. Bu sebeple yüklenici, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 9'uncu maddesi hükümleri

dahilinde; işyerlerindeki her türlü araç, malzeme, ihzarat, iş ve hizmet makineleri, taşıtlar, tesisler ile sözleşme konusu iş için, işin özellik ve niteliğine göre ihale dokümanında belirtilen şekilde, işe başlama tarihinden geçici kabul tarihine kadar geçen süre içinde oluşabilecek deprem, su baskını, toprak kayması, fırtına, yangın gibi doğal afetler ile hırsızlık, sabotaj gibi risklere karşı “inşaat sigortası (bütün riskler)”, geçici kabul tarihinden kesin kabul tarihine kadar geçecek süreye ilişkin ise yürürlükteki İnşaat Sigortası (Bütün Riskler) Genel Şartları çerçevesinde kapsamı ihale dokümanında belirtilen genişletilmiş bakım devresi teminatını içeren sigorta yaptırmak zorundadır.” denilmektedir.

Aynı maddenin 3(a) fıkrasına göre ise, tüm riskler için uygulanabilecek muafiyet oranı azami %2’dir.

Sigorta poliçesinde muafiyet oranlarının % 2’lik orandan fazla olması yüklenicinin nihai sorumluluğunu kaldırmamakla birlikte, karşılaşılabileceği riski artırması bakımından önem arz etmektedir. Dolayısıyla Yapım İşleri Genel Şartnamesinin ilgili hükmünde belirtildiği üzere tüm riskler için uygulanabilecek muafiyet oranı azami %2 olmalıdır.

Kurum tarafından bulgu konusu hususa katıldığı ve bulguda belirtilen hususun düzeltildiği bildirilmiştir.

İdarenin 2022 yılı içinde ihalesi yapılan ve devam eden işlerde yüklenicilerin vermiş olduğu sigorta poliçelerinde; Tüm riskler için uygulanabilecek muafiyet oranının azami %2 olmasına dikkat etmeleri gerekmektedir.

BULGU 6: İdarece Tahsil Edilen Çevre Temizlik Vergisine İlişkin Payların Büyükşehir Belediyesine ve İlçe Belediyelerine Aktarılmaması

Su ve Kanalizasyon İdaresi' nin (MARSU) konutlardan tahsil ettiği çevre temizlik vergisini mevzuatı gereği büyükşehir belediyesine ve ilçe belediyelere aktarılması gereken paylarının gönderilmediği tespit edilmiştir

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun “Çevre temizlik vergisi” başlıklı mükerrer 44’üncü maddesinde;

“Su ve kanalizasyon idareleri büyükşehir dahilindeki her ilçe veya ilk kademe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahsil ettiği çevre temizlik vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil ettiği gecikme zammının yüzde seksenini tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile ilgili belediyeye bildirerek aynı süre içinde öder.

Tahsil edilen vergi ve gecikme zammının yüzde yirmisini ise münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere büyükşehir belediyesinin hesabına tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar aktarır. Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan belediyelerin kendileri tarafından tahsil edilen çevre temizlik vergisinin yüzde yirmisi aynı esaslar çerçevesinde büyükşehir belediyelerine aktarılır.

Tahsil ettiği vergiyi ya da gecikme zammını süresi içinde ilgili belediyeye yatırmayan idarelerden, bu tutarlar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir.” denilmektedir.

Diğer yandan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 23'üncü maddesinde; büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe belediyeleri, tahsil ettikleri vergiler ve benzeri malî yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutarın, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılacağı; gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmininden, ilgili ilçe belediye başkanı ve saymanın şahsen sorumlu olacağı, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da aynı hükmün uygulanacağı belirtilmektedir.

Yapılan incelemede ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere, MARSU'nun 31.12.2022 tarihi itibarıyla, belediyelere toplam 28.865.878,45 TL tutarındaki çevre temizlik vergisi borcunun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6: Çevre Temizlik Vergisi Borcu

İdare Adı	Çevre Temizlik Vergisi Tutarı (TL)
Mardin Büyükşehir Belediyesi	975.839,48
Artuklu Belediyesi	12.643.631,10
Kızıltepe Belediyesi	5.698.664,83
Midyat Belediyesi	4.636.613,13
Nusaybin Belediyesi	2.783.576,93
Mazıdağı Belediyesi	510.557,87
Dargeçit Belediyesi	409.490,07
Derik Belediyesi	234.374,91
Ömerli Belediyesi	417.298,21
Yeşilli Belediyesi	283.953,11
Savur Belediyesi	271.878,81

Toplam	28.865.878,45
---------------	----------------------

Kamu İdaresi cevabında; bulguda belirtilen hususa katılmış ancak nakit mevcudu olmadığından borçlarını ödemediklerini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak yukarıda belirtilen mevzuat gereğince çevre temizlik vergisi borcunu kurumlara süresinde bildirmesi ve ödemesi gerekmektedir.

BULGU 7: Büyükşehir Belediyesinden Tahsil Edilmesi Gereken Yağmur Suyu Uzaklaştırma Giderlerinin Muhasebe Kayıtlarına Alınmaması

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi' nin (MARSU) 2022 yılı mali tabloları ve eki belgelerinin incelenmesinde; Mardin Büyükşehir Belediyesinden tahsil edilmesi gereken alacakların 139 Diğer Kurum Alacakları Hesabında takip edilmediği görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrasında büyükşehir belediyelerine verilen görevler açıkça sayılmıştır. Buna göre, su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak büyükşehir belediyelerinin görevleri arasındadır. Belirtilen maddenin ikinci fıkrasında ilçe belediyelerinin görevleri sayılmıştır. İlçe belediyelerinin görevleri arasında suyla veya yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili herhangi bir hususa yer verilmemiştir. Bu kapsamda su ve kanalizasyon hizmetlerinin tek merkezden yürütülmesi için büyükşehirlerde büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idareleri kurulmuştur. Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, dere ıslahını yapmak gibi görevler buna paralel olarak su idarelerine verilmiştir. Buna göre su idarelerince yağmur suları ve dere ıslahı için yapılan harcamaların büyükşehir belediyelerinden tahsil edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca Danıştay 8'inci Dairesinin 2007/7144 Esas, 2008/4125 Karar sayılı kararı da, bu harcamaların ilgili büyükşehir belediyelerinden alınması gerektiği yönündedir. Söz konusu kararda özetle; büyükşehir belediye sınırlarında her türlü altyapı hizmetlerinin yapılması ve buna ilişkin harcamaların karşılanması görevinin büyükşehir belediyelerinde olduğu, yağmur suyu drenaj kanalı yapımı dolayısıyla yapılacak harcamaların ilçe ve ilk kademe belediyesinden istenilmesinde hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilmiştir.

2022 yılsonu itibariyle MARSU tarafından büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde, yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması için toplam 15.179.582,61 TL tutarında harcama yapılmıştır. Bu tutarın Büyükşehir Belediyesinden tahsil edilmediği ve muhasebe kayıtlarında yer almadığı tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 13 Kurum Alacakları Hesap Grubunu tanımlayan 100'üncü maddesinde; kurumca faaliyet dönemi içinde tahsili öngörülen alacakların bu hesap grubundaki hesaplarda izleneceği belirtilmiştir. Yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili harcamaların Büyükşehir Belediyesinden tahsiline ilişkin işlemlerin 13 Kurum Alacakları Hesap Grubunda, 139 Diğer Kurum Alacakları Hesabında izlenmesi gerektiği Yönetmelik'in 107'nci maddesinde düzenlenmiştir.

Ayrıca belirtilen Yönetmelik'in 600 Gelirler Hesabının niteliğini açıklayan 368'inci maddesinde; bütçe ile ilgili olsun veya olmasın Devlet Muhasebesi Standartları Kurulu tarafından belirlenen uluslararası genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre tahakkuk eden her türlü gelirin, bu hesapta izlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Kurum tarafından bulgu konusu hususa katıldığı ve çalışmaların sürdürüldüğü bildirilmiştir.

Sonuç olarak söz konusu alacağın yukarıdaki Yönetmelik hükümleri gereği, 139 Diğer Kurum Alacakları Hesabına borç ve 600 Gelirler Hesabına alacak kaydı yapılarak muhasebeleştirilmesi ve Büyükşehir Belediyesinden tahsil edilmesi gerekmektedir.

BULGU 8: Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması ve Kirlilik Önlem Payının Hesaplanmaması

Mardin ili sınırlarında endüstriyel atıksu üreten işletmelerce alınması gereken *Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı* almaksızın, endüstriyel atıksu üreten işletmelerin faaliyette bulunduğu ve kirletici parametre değerleri deşarj kısıtlamalarının üzerinde olan endüstri kuruluşlarından *Kirlilik Önlem Payı* alınması için gerekli işlemlerin yapılmadığı görülmüştür.

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Bağlantı Yönetmeliği'nin 2'nci maddesinde; Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı, Mardin Su Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen ve endüstriyel atıksuların kanalizasyon şebekesine bağlanma ve/veya boşaltılma koşullarını belirleyen belge; Kirlilik Önlem Payı ise atıksulardaki kirletici parametre değerleri deşarj kısıtlamalarının üzerinde olan endüstri kuruluşlarının ödemek zorunda oldukları meblağ şeklinde tanımlanmıştır.

Anılan Yönetmelik'in "Endüstriyel Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine ve Alıcı Ortama Deşarj Koşullarını" düzenleyen IV'üncü bölümünün "Şebeke/Kuyusuyu Abonesi Durum Tespit Esasları" başlıklı 10'uncu maddesinde; Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü sorumluluk alanı içerisinde bulunan kurulu her endüstri atıksu kaynağında, en az

iki teknik elemanı tarafından durum tespit çalışmaları yapılacağı, anılan endüstrinin; isim, üretim, hammadde, su, atıksu, kanal durumu ve arıtma önlemleri ve benzeri açılardan inceleneceği ve sonucunda bir rapor tanzim edileceği düzenlenmiştir.

İnceleme sonucunda işyerinden endüstriyel nitelikte atıksu kaynaklandığı tespit edilirse, söz konusu işyerinin atıksu aboneliği yapılması işlemlerine başlanılmalı ve dâhil olduğu endüstri kategorisi Çevre Kanunu Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nde verilen sınıflandırmalar çerçevesinde tespit edilmelidir.

Sınıflandırma işleminden sonra işyerinde yapılan tespitler veya literatür bilgileri ile atıksularının kirleticiliği belirlenmeli, atıksu niteliklerinin belirlenmesini takiben işyerinin deşarj kısıtlamaları, kanalizasyona deşarj durumuna göre tespit edilmeli, atıksuyun kirleticilik nitelikleri birlikte değerlendirilerek o işyeri için esas alınacak kirletici parametre ve kirlilik katsayısı belirlenmelidir.

Yukarıdaki tespitlerden sonra firma atıksu aboneliği olarak kaydedilerek, kirlilik önlem payı tahakkuku işlemlerine başlanmalıdır. Akabinde, Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı düzenlenmekte ve ilgili Yönetmelik'te belirtilen iş ve işlemlerim yürütülmesine devam edilmelidir.

Anılan Yönetmelik'in "Kirlilik Önlem Payı" başlıklı 23'üncü maddesinde; endüstriyel nitelikte atıksu kaynağı olan her kuruluşun buldukları mahalde kanalizasyon şebekesi olsun ya da olmasın, atıksularındaki kirletici parametre değerleri deşarj kısıtlamalarının üzerindeki değerlerde olduğu sürece Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından saptanan oranlar dahilinde Kirlilik Önlem Payı ödemek zorunda olduğu belirtilmiştir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere endüstriyel atıksu üreten işletmelerin atıksuları alıcı ortama deşarj koşullarını belirleyen bağlantı kontrol ruhsatı alması gerektiği ve kirletici parametre değerlerini aşan kısım için Kirlilik Önlem Payı bedeli ödeneceği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede il sınırları içerisinde faaliyet gösteren sadece üç idarenin bağlantı kalite kontrol ruhsatına sahip olduğu başta bazı endüstriyel kuruluşlar olmak üzere, oto yıkama merkezleri, halı yıkama merkezleri, akaryakıt istasyonları gibi daha birçok işletmenin bu belgeyi almadan faaliyette bulunduğu ve Kirlilik Önlem Payı bedeliyle ilgi işlemlerim yapılmadığı görülmüştür.

Kurum tarafından bulgu konusu hususa katıldığı ve çalışmaların devam ettiği bildirilmiştir.

Sonuç olarak, Mardin ili sınırlarında faaliyet gösteren endüstriyel atıksu üreticilerinin

belirlenerek bağlantı kalite kontrol ruhsatı verilmesi ve kirletici parametre değerlerini aşan atıksu üreticilerinden Kirlilik Önlem Payı bedeli alınması gerekmektedir.

BULGU 9: Sözleşmesi Olmayan Bazı Abonelerin Alacak Takibinin Yapılmaması

Suyu fiilen tüketen ve atık su üreten kişilerden bazılarının abonelik sözleşmeleri ve eklerinin bulunmaması nedeniyle icra takip işlemlerinde güçlükler yaşandığı görülmüştür.

Belediye Su ve Kanalizasyon Hizmetlerinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in "*Başvuru sahibinden bilgi ve belge istenmesine ilişkin hususlar*" başlıklı 5'inci maddesinde; ilk su aboneliği ile bu aboneliklere ilişkin devir ve kapama işlemleri ile diğer su abonelik hizmetleri sırasında başvuru sahiplerinden istenilecek bilgi ve belgelere ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin "*Abone olma koşulları ve uygulama esasları*" başlıklı 8'inci maddesinde; su kullanılan yerde suyu fiilen tüketen ve atık su üreten gerçek veya tüzel kişilerin su ve kanalizasyon hizmetlerinden faydalanmak için Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi' ne (MARSU) başvurarak abone sözleşmesi yapmalarının şart olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla MARSU'nun hizmetlerinden yararlanan ve karşılığında su faturası ödeyen herkesin abonelik sözleşmesinin olması gerekmektedir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun "*Takip Talebi ve Muhtevası*" başlıklı 58'inci maddesinde, idarenin alacağıyla ilgili takip talebinde; borçlunun adı, soyadı, alacaklı tarafından biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yerinin belirtilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Ancak yapılan incelemede MARSU'da kayıtlı 182.985 aboneden 24.216'sının abonelik sözleşmesi ve eklerinin bulunmadığı görülmüştür. Dolayısıyla sözleşme ve eklerinin olmaması nedeniyle bazı abonelerin T.C. kimlik numarası, tebligat adresi gibi bilgiler idare sisteminde yer almamaktadır. Bu durum, kurumun alacaklarıyla ilgili icra takip işlemlerinde gecikmeler ve güçlüklerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Kurum tarafından bulgu konusu hususa katıldığı ve gerekli takiplerin yapılacağı bildirilmiştir.

Sonuç olarak, kurum alacaklarının daha sağlıklı takip edilmesi amacıyla abonelik sözleşmesi olmayan kişilerin tespit edilip, eksik sözleşmelerin tamamlanması önem arz etmektedir.

BULGU 10: Köyden Mahalleye Dönüşen Bazı Yerlerde Aboneliklerin Tesis

Edilmemesi

Köy tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüşen ve şebeke suyu kullanılan bazı yerlerde su aboneliklerinin olmadığı görülmüştür.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un "Büyükşehir belediyesi kurulması ve sınırlarının belirlenmesi" başlıklı 1'inci maddesi ile Mardin ilinde büyükşehir belediyesi kurulmuş ve sorumluluk alanı il mülki sınırı olarak belirlenmiştir. Belirtilen maddenin üçüncü fıkrası ile mülki sınırlar içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesine göre, bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere 2014/6072 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi (MARSU) 2014 yılında kurulmuştur.

Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Abone olma koşulları ve uygulama esasları" başlıklı 8'inci maddesinde; su kullanılan yerde suyu fiilen tüketen ve atık su üreten gerçek veya tüzel kişilerin su ve kanalizasyon hizmetlerinden faydalanmak için MARSU'ya başvurarak abone sözleşmesi yapmalarının şart olduğu belirtilmiştir.

Yapılan incelemeler neticesinde; MARSU'nun hizmet alanında bulunan ve 6360 sayılı Kanun ile köy tüzel kişiliği kaybederek mahalleye dönüşen 291 mahallede bulunan 31.509 mesken ve 1.867 işyerinde MARSU tarafından hizmet verilmesine rağmen, bunların su aboneliklerinin yapılmadığı tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda söz konusu yerlerin ilçe bazında ayrıntısı gösterilmektedir.

Tablo 7: Abone Yapılmayan Mahalle, Mesken ve İşyeri sayıları

İlçe	Abonesi Olmayan Mahalle Sayısı	Toplam Mesken	Toplam İşyeri
Artuklu	28	2.243	60

Dargeçit	4	38	0
Derik	58	9.303	282
Kızıltepe	130	12.900	1.152
Mazıdağı	17	1.488	91
Midyat	8	1.703	71
Nusaybin	46	4.006	211
Ömerli	0	-38	0
Savur	0	-134	0
Yeşilli	0	0	0
Toplam	291	31.509	1.867

Kurum tarafından bulgu konusu hususa katıldığı, 03.01.2023 tarihi itibarıyla kırsalda 320 adet köy aboneliği yapıldığı ve çalışmaların devam ettiği bildirilmiştir.

Sonuç olarak, aboneliği bulunmayan tüketicilerin belirlenerek aboneliklerinin oluşturulması ve kullanılan suyun faturalandırılması gerekmektedir.

BULGU 11: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Tarafından Sondaj İzni Verilen

Kuyuların Faydalı Tüketim Miktarlarına İlişkin Denetimlerin Yapılamaması

Mardin ili sınırları dâhilinde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) tarafından sondaj izni verilen kuyuların tüketim miktarlarına ilişkin denetimlerin yapılmadığı görülmüştür.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un "İlan edilmiş yeraltı suyu işletme sahaları içinde kuyu açılması" başlıklı 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında; kuyu açan kimsenin, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkili olduğu, bu miktarı aşan suların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verileceği, faydalı ihtiyaç miktarının, tahsis edilecek maksada göre ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, DSİ tarafından tayin ve tespit edileceği hükme bağlanmıştır.

Yukarıdaki mevzuat hükmünden de anlaşılacağı üzere DSİ tarafından sondaj izni verilen kuyulardan, izin verilen kişiye faydalı ihtiyaç miktarı belirlenecek ve bu miktarı aşan kısmın ayrıca ölçülerek 2886 sayılı Kanun hükümlerine göre kiraya verilmesi gerekmektedir. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir olan Mardin'de ise il özel idaresi kaldırılmış ve bu idarenin suyla ilgili tüm işleri Mardin Su ve Kanalizasyon İdaresi'ne (MARSU) devredilmiştir. Dolayısıyla sondaj izni verilen kuyulardan tüketim miktarına ilişkin takibin de MARSU tarafından yapılması gerekmektedir.

Yapılan incelemede DSİ Diyarbakır Bölge Müdürlüğüne Mardin il sınırlarında sondaj

izni verilen 6013 adet kuyudan faydalı tüketim miktarının DSİ veya MARSU tarafından ölçülmediği görülmüştür. Kullanılan su miktarının takip edilmemesi; MARSU'nun belli bir kira gelirinden mahrum kalmasının yanında, yer altı su rezervlerinin hızlı tükenmesi, yerin çökmesi ve obrukların oluşması, tarım topraklarının tuzlanması ve çoraklaşması gibi birçok olumsuz çevresel durumun meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Kurum tarafından bulgu konusu hususa katıldığı ve çalışmaların devam ettiği bildirilmiştir.

Sonuç olarak, DSİ tarafından sondaj izni verilen kuyulara ilişkin faydalı tüketim miktarlarının DSİ ile ortaklaşa bir çalışmayla belirlenmesi, aşan su miktarının belirli bir bedel karşılığı kiralanması ve yeraltı su kaynaklarının korunmasıyla ilgili gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER

EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Borçlanma Stok Tutarının Yasal Limitin Üzerinde Olması	2021	Kısmen Yerine Getirildi	Kurumun çalışmaları devam etmektedir.
Bazı Abonelerin Sözleşmesinin Olmaması Nedeniyle Alacak Takibinin Yapılamaması	2021	Kısmen Yerine Getirildi	Kurumun çalışmaları devam etmektedir.
Köyden Mahalleye Dönüşen Bazı Yerlerde Aboneliklerin Tesis Edilmemesi	2021	Kısmen Yerine Getirildi	Kurumun çalışmaları devam etmektedir.
İçme ve Kullanma Suyu Tarifelerinin Birim Maliyetinin Altında Belirlenmesi	2021	Kısmen Yerine Getirildi	Kurumun çalışmaları devam etmektedir.
Sondaj İzni Verilen Kuyulardan Faydalı Tüketim Miktarına İlişkin Denetimlerin Yapılamaması	2021	Kısmen Yerine Getirildi	Kurumun çalışmaları devam etmektedir.
Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Bağlantı Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması ve Kirlilik Önlem Payının Hesaplanmaması	2021	Kısmen Yerine Getirildi	Kurumun çalışmaları devam etmektedir.
İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmaması	2021	Kısmen Yerine Getirildi	Kurumun çalışmaları devam etmektedir.
Büyükşehir Belediyesinden Tahsil Edilmesi Gereken Yağmur Suyu Uzaklaştırma Giderlerinin Muhasebe Kayıtlarına Alınmaması	2021	Kısmen Yerine Getirildi	Kurumun çalışmaları devam etmektedir.